

E'LON !!!

Fakultet professor-o'qituvchlari diqqatiga!
2022 yil 5-may kuni soat 8³⁰ da 207- xonada 206-
guruhga “Jismoniy madaniyat nazariyasi va
metodikasi” kafedراسi stajor o`qituvchisi
E.Nurmatovning “Jismoniy madaniyat nazariyasi va
metodikasi” fanidan “O`quv dasturi asosida o`quv
jarayonini rejalashtirish usullari.” mavzusida ochiq
dars o'tkaziladi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI A.QODIRIY
NOMLI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI JISMONIY MADANIYAT NAZARIYASI
VA METODIKASI KAFEDRASI

Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi fani bo‘yicha bakalavr 2-kurslar
204-guruh uchun “Ochiq dars” mashg‘ulot ishlanmasi

Jizzax-2022 yil.

Darsning kirish qismi (15-20 minutgacha) Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi darsining kirish qismida talabalar bilan salomlashishi, navbatchi talabadan davomatni qabul qilish, kechagi mavzuni bir takrorlab olish, bugungi mavzuni e'lon qilish, mavzu bo'yicha rejalarni tanishtirish va foydalaniladigan adabiyotlarni aytib o'tishdan iborat. Ochiq maruza mashg'uloti video proektor bilan taqdimot shaklda olib borildi. Darsning asosiy qismi (45-50 minutgacha)

Mavzu: Jismoniy tarbiya darslarida pedagogik nazorat va pedagogik taxlil etish metodikasi.

Reja

1. Jismoniy tarbiya darsining pedagogik taxlili.
2. Jismoniy madaniyat darsi taxlilidan maqsadi.
3. Taxlilchining darsi boshlanguncha bajaradigan ishlari.
4. O'quvchilar faoliyatining taxlili.
5. Darsda o'qituvchining rahbarlik roli, o'zini tutishi va dars davomidagi faoliyatining taxlili.
6. Jismoniy madaniyat darsida tarbiyaviy ishni amalga oshirilishi.
7. Taxlilchining saviyasini taxlilning sifatiga ta'siri.
8. Jismoniy madaniyat darsining taxminiy pedagogik taxlilining sxemasi.

Har bir jismoniy madaniyat o'qituvchisi o'zining va kasbdoshining darsini taxlil qila olish malakasiga ega bo'lishi uning kasbiy tayyorgarligining zaruriy jihatlaridan biri deb qaraladi. To'g'ri tashkil qilingan pedagogik kuzatish orqali amalga oshirilgan darsning taxlili, jismoniy tarbiya mutaxassisining o'zini va dars o'tayotgan kasbdoshining pedagogik faoliyati haqida fikr yuritish, kasbiy mahoratini baholash, ijobiy va salbiy tomonlarini ko'rish bilan o'qituvchilik mahoratini shakllanishi hamda takomillashishiga zamin yaratadi. Jismoniy madaniyat darsining taxlili o'zining xususiy tomonlari bilan boshqa umumiy ta'lim fanlari darslarining taxlilidan farqlanadi. Darsning zichligini taxlilchisi, unda yuklamani boshqarilishini yurak qisqarish chastatasini taxlillovchi va pedagogik taxlil olib boruvchilarsiz darsga umumiy baho berib bo'lmaydi.

Pedagogik taxlil darsning samaradorligini baholash uchun o'tkaziladi. Darsning zichligini oshirish va jismoniy yuklamani boshqarilishida qo'llaniladigan

uslubiyotlarning foydaliligi, ulardan o'qituvchini ta'lim jarayonida o'rinli ishlatilishi taxlil qilinadi va darsning zichligi xronografi, yurak qisqarishi chastotasining (YuQCh) ning fiziologik qiya chizig'ining grafigi taxlil qilinadi.

Jismoniy tarbiya darsining pedagogik taxlili

Pedagogik taxlil - umumiy va qisman yoki maxsus taxlil deb biri ikkinchisidan farqlanadi.

Darsning umumiy pedagogik taxlili deganda taxlil qilinayotgan darsning zichligi, shu darsdagi jismoniy yuklamani boshqarilishi va darsning mazmuniga kiruvchi o'quv tarbiya komponentlarini umumlashtirish orqali o'qituvchining va o'quvchilarning darsdagi faoliyatini baholanishi tushuniladi.

Umumiy taxlilda maktabning pedagogik jamoasi vakillari, maktab ilmiy bo'lim mudiri yoki maktab direktori va taxlil uchun taklif qilingan shu o'quv fanining mutaxassisleri (boshqa maktab jismoniy tarbiya o'qituvchilari) ishtirok etishlari ham mumkin.

Qayd qilinganlarning ishtiroki bilan umumiy taxlil jarayonini yo'lga qo'yish darsning sifatiga yoki o'qituvchining faoliyatiga to'liq umumiy baho berish imkoniyatini yaratadi.

Dars tarkibidagi komponentlar – u o'qituvchi faoliyati, o'quvchilarning darsdagi faoliyati, darsda bajariladigan jismoniy mashqlar, ularni o'quvchi organizmiga ta'sirini o'quvchilardan birnechasida, ayrim holatlarda sinf o'quvchilarining bittasida, ayrim holatlarda sinfning barcha bolalarida darsning boshidan oxirigacha yoki darsning shu jihatini bittasi taxlil qilinishini xususiy taxlil deb qaraladi va u alohida taxlilchi tomonidan amalga oshiriladi. Xususiy taxlil darsni to'liq baholash imkonini bermaydi. Chunki, taxlil qiluvchi dars komponentlarining barchasini bir o'zi qamrab olish imkoniyatiga ega emas.

Biz quyida jismoniy madaniyat darsining pedagogik taxlilining maqsadi, taxlilda yoritilishi lozim bo'lgan masalalar, taxlilchini dars boshlanguncha bajaradigan ishlari, o'quvchi faoliyatini tashkil qilish uslubiyotlari va unda o'qituvchining rahbarlik roli va boshqalar haqida qisqacha ma'lumot berishni lozim ko'rdik.

Jismoniy madaniyat darsi taxlilidan maqsadi

- maktab o'qituvchisining ish faoliyati bilan tanishish va tajriba almashish;
- maktabda jismoniy madaniyat fanini o'qitilishining holati va o'quvchilarning jismoniy madaniyati darajasi, unga oid umumiy nazariy bilimlari, amaliy harakat malaka va ko'nikmalarni shakllanganligini o'rganish;
- maktabning ommaviy jismoniy madaniyati, o'quvchilarning sog'lom turmush tarzi jismoniy madaniyati, ularni va sog'lomlashtirish jarayoni, maktabning ommaviy sport ishlari, uni borishi, boshqarilishining taxlili;

- ilg'or ish tajribasini o'rganish, umumlashtirish va uning targ'ibotini yo'lga qo'yish va boshqalar.

Taxlilchi uchun darsni kuzatish va taxlil natijalarini qayd qilish oson kechmasligini e'tiborga olib hozirgi kun jismoniy tarbiya jarayoni amaliyoti oldindan tayyorlangan savollar, kartochkalar, jadvallar va boshqalardan foydalanishni tavsiya qiladi.

Bunday usyllardan foydalanish taxlildagi yuzakilikni oldini oladi, darsni tub mazmun, mohiyatini to'liq ochadi, belgilangan vazifalarni uslubiy jihatdan hal qilinishini to'g'ri baholash imkonini beradi.

Jismoniy madaniyat darsini taxlilida yoritilishi lozim bo'lgan masalalar. Ular taxminan quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

- o'qituvchi va o'quvchilarning darsga tayyorligi;
- darsning mazmuni, tashkil qilinishi, o'tkazilishi hamda uning kirish, tayyorlov, asosiy va yakunlov qismlariga alohida baho berish;

- o'qituvchining va o'quvchining dars davomidagi faoliyatini baholash;
- darsning tashkiliy daqiqasini uyushtirish mahorati, qo'llanilgan iboralar, atamlardan foydalanishi, nutqi, muomala madaniyati;
- dars konspekti matni, sinf jurnalni yuritilishi;
- darsning taxlilini yakuniy matnida o'qituvchiga lozim bo'lgan istak, tavsiya va ko'rsatmalar.

Taxlilchining darsi boshlanguncha bajaradigan ishlari

- sinfnings pedagogik xarakteristikasi, o'quvchilarning yoshi, jismoniy rivojlanganligi, jismoniy tayyorgarligi ko'rsatkichlari, sog'ligining holati, fanni o'zlashtirish darajasi, darsdagi davomat sinf jurnali asosida o'rganiladi;

- o'qituvchining umumiy hamda kasbiy ish staji haqida ma'lumot;
- darsning o'tkazish joyi, muddati, darsning mavzulari, o'quv ishlarining yillik reja - jadvali bo'yicha tartib nomeri, ro'yxat bo'yicha sinf o'quvchi larining (qizlar, bolalar) soni, darsning jadval bo'yicha nomeri, darsni boshlanishi va tugallanishi, o'quvchilar soni, dars konspekti matni, uning sifati va boshqalar o'rganiladi.

O'quvchilar faoliyatining taxlili

- o'quvchilarni dars davomidagi intizomi, xulqi, o'zlarini tutishi va ularning faoliyatini tashkil qilish va o'zlashtirishni taxlili;

- jismoniy mashqlarni bajarishga o'quvchilarni munosabati, o'qituvchini o'quvchilarda o'quv materialiga qiziqishlarini uyg'ota olishi masalalari;

- dars intizomi, uning buzilish(sodir bo'lsa) sabablari;

- darsga o'qituvchining o'zini munosabati;

- o'qituvchining ko'rsatma va buyruqlarini o'quvchilar tomonidan ijrosi (bajarilishi);

- darsdagi onglilik va o'quvchilarning faolligi darajasi;

- o'quvchilarning mashq bajarishlarini baholash texnologiyasi - harakatning ritmi, sur'at, temp, intensivligi me'yorini to'g'ri tanlanaganligi;

- darsda o'quvchilarga jamoatchi yo'riqchi va hakamlik malakalarini berishi, navbatchilik va guruhlariga bosh bo'lishdek majburiyatlarini bajarishga o'quvchilarning munosabatlari va boshqalar.

Darsda o'qituvchining rahbarlik roli, o'zini tutishi va dars davomidagi faoliyatining taxlili

Rahbarlik roli: o'ziga ishonish, qat'iyat, tirishqoqligi, talabchanligi, o'quvchilar orasida obro'yi, ular bilan muloqoti va ularga munosabati, sinfni "qo'lda tutishi (ushlashi, boshqara olishi)".

O'zini tutishi: bardamligi (emotsional holati), sustkashligi, o'zini tarbiyalashi, bolalarga nisbatan ziyrakligi, sezgirligi, ishchanligini namoyon bo'lishi.

Nutqi: ovozi, buyruqlarini, ko'rsatmalarini to'g'riligi, muomala va nutq madaniyati, saviyasi, intellektual salohiyati.

O'qituvchining tashqi qiyofasi: kiyim bosh (sport formasi), chapdastligi, qomati, tashqi ko'rinishi.

O'qituvchining o'quvchi bilan yakka - yakka muloqoti (kommunikativligi): aktivligi, passivligi (sustligi), ishonchi, dadilligi, qat'iyati, ulgurishi baholanadi.

Jismoniy madaniyat darsida tarbiyaviy ishni amalga oshirilishi

- o'quvchilarning diqqatni tarbiyalanishi va mashqni bajarilishiga qiziqishni uyg'ota olishi;

- intizomni ushlay olishi, qattiq tura bilishi, fikrini o'tkaza olishi;

- o'rtoqlik, kollektivizm va boshqa sifatlarni tarbiyalash mahorati;

- ahloqiy tarbiyaning xilma-xil uslubiyotlaridan foydalana olishi (tushuntirishi, ishontira olishi, ma'naviyat, qadriyatlardagi normalariga rioya qilishga o'rgata bilishi, rag'batlantirish va boshqalar) ularning maqsadga muvofiqligi, samaradorligi taxlil qilinadi.

- o'quv predmetini o'qitish davomida o'quvchilarda dunyo qarashni shakllantirish, harakat malakasi va ko'nikmasini boyitish bilan bog'liq bilimlarining zahirasi ustida ishlashi.

- dars jarayoni davomida sinf (guruh) ning jismoniy madaniyat faollarini tayyorlashi;

- mashg'ulotlaridan ozod qilingan o'quvchilar hamda sinfning maxsus tibbiy guruhi bilan ishlashi.

Darsda o'qituvchining rahbarlik roli, o'zini tutishi va dars davomidagi faoliyatining taxlili

Rahbarlik roli: o'ziga ishonish, qat'iyat, tirishqoqligi, talabchanligi, o'quvchilar orasida obro'yi, ular bilan muloqoti va ularga munosabati, sinfni "qo'lda tutishi (ushlashi, boshqara olishi)".

O'zini tutishi: bardamligi (emotsional holati), sustkashligi, o'zini tarbiyalashi, bolalarga nisbatan ziyrakligi, sezgirligi, ishchanligini namoyon bo'lishi.

Nutqi: ovozi, buyruqlarini, ko'rsatmalarini to'g'riligi, muomala va nutq madaniyati, saviyasi, intellektual salohiyati.

O'qituvchining tashqi qiyofasi: kiyim bosh (sport formasi), chapdastligi, qomati, tashqi ko'rinishi.

O'qituvchining o'quvchi bilan yakka - yakka muloqoti (kommunikativligi): aktivligi, passivligi (sustligi), ishonchi, dadilligi, qat'iyati, ulgurishi baholanadi.

Jismoniy madaniyat darsida tarbiyaviy ishni amalga oshirilishi

- o'quvchilarning diqqatni tarbiyalanishi va mashqni bajarilishiga qiziqishni uyg'ota olishi;

- intizomni ushlay olishi, qattiq tura bilishi, fikrini o'tkaza olishi;

- o'rtoqlik, kollektivizm va boshqa sifatlarni tarbiyalash mahorati;

- ahloqiy tarbiyaning xilma-xil uslubiyotlaridan foydalana olishi (tushuntirishi, ishontira olishi, ma'naviyat, qadriyatlardagi normalariga rioya qilishga o'rgata bilishi, rag'batlantirish va boshqalar) ularning maqsadga muvofiqligi, samaradorligi taxlil qilinadi.

- o'quv predmetini o'qitish davomida o'quvchilarda dunyo qarashni shakllantirish, harakat malakasi va ko'nikmasini boyitish bilan bog'liq bilimlarining zahirasi ustida ishlashi.

- dars jarayoni davomida sinf (guruh) ning jismoniy madaniyat faollarini tayyorlashi;

- mashg'ulotlaridan ozod qilingan o'quvchilar hamda sinfning maxsus tibbiy guruhi bilan ishlashi. Keyingi sahifada jismoniy madaniyat darsining pedagogik nuqtai nazaridan taxlilini taxminiy chizmasini e'tiboringizga havola qildik (taxlil sxemasi matniga qaralsin).

Qayd qilingan jismoniy madaniyat darsining pedagogik taxlili sxemasida taxlilchi tomonidan unga kiritilgan savollarga javoblarning natijasi asosida o'tkazilgan dars(mashg'ulot)ga baho beriladi. Taxlil mazmuni maxsus dars muhokamalarining bayonnomalarida ifodalanadi. O'z ustida ijodiy ishlovchilar

qayd qilingan bayonnomalarning arxivini yuritadi. Ularni o‘rganish faoliyati taxlil qilinayotgan mutaxassis haqida ma’lumotlar olish imkonini beradi.

Darslikning ilovalarida dars taxlili muhokamasining bayonnomasi shaklini e’tiboringizga havola qildik. Bayonnoma dars o‘tgan fan o‘qituvchisi tomoni dan yoki taxlil muhokamasi majlisi qatnashchilaridan biri tomonidan matn tarzida yozib boriladi.

Dars taxlili bayonnomasiga taxlil qilingan darsning konspekt reja jadvali matni, darsda jismoniy yuklamani boshqarilishi (yurak qisqarishi chastatasi) ning bayonnomasi, dars zichligi ifodalangan xronometrajning matni, uning xronografi hamda darsning pedagogik taxlilining matni ilova qilinishi maqsadga muvofiq.

Darsning taxlili muhokamasida pedagogik taxlilchi, jismoniy yuklamani boshqarilishi hamda dars zichligi uchun ma’sul o‘qituvchilarning ishtirok etishi shart.

Taxlil muhokamasida ular dars haqida avval uning ijobiy tomonlari so‘ng darsda yo‘l qo‘yilgan kamchiliklar haqida o‘zlarining shaxsiy fikr va mulohazalarini navbat bilan bayon etadilar.

Darsi muxokama qilingan o‘qituvchiga taxlil muhokamasi majlisining boshlanishida va uning so‘ngida yakuniy fikr bayon qilish uchun so‘z beriladi.

Odatda, dars taxlillarining turli xil uslubiyotlaridan hozirgi kun amaliyotida foydalaniladi.

Quyida biz dars taxlilining sifatini yuqori bo‘lishida qo‘llaniladigan taxlil matni sxemasini e’tiboringizga havola qildik (qayd qilingan tushuntirishlar yoki savollarga taxlilchi tomonidan zaruriy deb hisoblangan fikr va mulohazalar yoziladi.)

Jismoniy madaniyat darsining taxminiy pedagogik taxlilining

S X E M A S I

Darsning *boshlanish* *vaqti:*

Darsning *boshlanishi,* *uni* *uyushtirilishini* *o‘z* *vaqtidaliligi:*

Dars vazifasining aniqligi va tushunarligi va shu bugungi mavzu uchun qo‘yilgan vazifalarni e‘lon qilish *uslubiyoti:*

I. Darsning tayyorlov qismining tahlili

1. O‘qituvchining joy tanlay olishi, shug‘ullanuvchilarning diqqatini to‘play olishi (sinfni o‘z izmiga sola bilishi):

2. Mashqni namoyish qilinishi (harakatlarning ravonligi, nafosati, aniqligi, erkinligi, ketma-ketligini o‘z o‘rnidaligi)

3. Jismoniy mashqlarning to'g'ri nomlanishi, tushuntirilishining o'quvchilarning yoshiga munosibligi, bajarish sur'ati, me'yorlari, qaytarish lar soni: _____

Mashq bajarilishi davomida ogohlantirish, ko'rsatmalarning o'z vaqtidaligi: _____

4. Qomatni shakllantirish, nafas olish, yurak urish chastotasini oshirish mashqlari, umumiy rivojlantiruvchi va maxsus mashqlarni tanlanishi, o'rinliligi, samarasi: _____

5. Jismoniy yukning miqdori, o'g'illar va qizlar uchun me'yorini belgilanishi: _____

6. Jismoniy mashqlarni bajarish davomida nafas olish va uning nazorati: _____

7. Tayyorlov va yo'llanma beruvchi mashqlarni mavzuga muvofiqligi: _____

9. Darsning asosiy qismining ijobiy va salbiy tomonlari: _____

II. Darsning asosiy qismi

1. Ko'rgazmali namoyish qilish metodining qo'llanishi va uning samarasi: _____

2. O'qituvchinig o'z fikrini ifodalay olishi, tushuntirishi sifati (so'zdan foydalanish uslubiyoti) va fandagi maxsus atamalarni qo'llay olishi, uning intellekti: _____

3. Tushuntirishning xususiyligi, o'xshatish, obrazliligi, o'quvchilar yoshiga munosibliligi: _____

4. Foydalanilgan o'qitish metodlarining xususiyatlari va samara dorligi (harakat holatining to'la, bo'laklarga bo'lish bilan o'zlashtirish va kombinatsiyalashtirilgan metodlar): _____

III. Darsning yakunlov qismi

1. *Mashqlarnidarsning* *yakunlov* *qismiga*
munosibligi: _____

2. *Darsning yakunlanishi (kunlik o'zlashtirishni rag'batlantirish va baholash, qo'llanilgan jismoniy mashqlarni hayotiy-amaliyligi haqida tushuncha berish, uyga vazifa va o'quvchilarning uyushgan holda mashg'ulot o'tkazilgan joyini tark etishini tashkil qilinishi):* _____

3. *Darsning yakunlanishining o'z vaqtidaligi (o'quvchilarning darsda ushlanib qolishining ishini sabablari):* _____

4. *O'qituvchining faoliyati saviyasi (sinfni ushlay olishi, o'zini tutishi, nutq madaniyati, tashqi qiyofasi, kayfiyati, tarbiya va ta'lim berishi):* _____

Izoh: *yuqorida qayd qilingan dars tahlilining sxemasi taxminiy bo'lib, unga lozim bo'lgan o'zgartirishlar qilinishi, yangi, tahlilga oid masalalarni kengaytirish bilan darsning pedagogik nuqtai nazaridan tahlili mazmunini boyitish mumkin.*

Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi fanidan “O’quv dasturi asosida o’quv jarayonini rejalashtirish usullari” mavzusida 206-guruhga o’tilgan ochiq darsdan lavhalar

